

De Burgemeester van Sittard-Geleen
De heer S. Cox
Postbus 18
6130 AA Sittard
Tevens per fax: 046-477 75 55

Haarlem, 28 december 2016

Betreft: Bezwaarschrift tegen het Besluit van 18 november 2016

Geachte heer Cox,

Namens X en Y maak ik bezwaar tegen uw besluit van 18 november 2016, waarvan een kopie is bijgevoegd.¹ Ik treed op als advocaat voor cliënten vanuit de Fischer Groep. Deze procedure wordt ondersteund door het Public Interest Litigation Project- PILP, van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM).

Het besluit betreft een reactie op de kennisgeving omtrent een betoging op zaterdag 19 november 2016 tijdens de intocht van Sinterklaas in het centrum van Geleen, waarin enkele voorwaarden gesteld worden aan de inhoud van de geplande betoging.

Dit opleggen van voorwaarden die zien op de inhoud van de betoging is censuur, en dat is in strijd met de wet, de Grondwet en de mensenrechten zoals neergelegd in verdragen die door Nederland zijn geratificeerd en die directe werking hebben in de Nederlandse rechtsorde.

Feiten

Op 15 november 2016 kondigden cliënten, middels een schriftelijke kennisgeving (ingevolge artikel 2.3 van de toepasselijke Algemene Plaatselijke Verordening van de gemeente Geleen), aan een vreedzame en stille betoging te willen houden op zaterdag 19 november 2016 tijdens de intocht van Sinterklaas in het centrum van Geleen. De burgemeester heeft cliënten uitgenodigd voor een gesprek. Tijdens dat gesprek zijn voorwaarden gesteld aan de betoging: het aantal deelnemers werd beperkt tot acht, er werd aan hen een specifieke locatie toegewezen en er werden inhoudelijke voorwaarden gesteld aan de uit te dragen boodschap. Deze mocht:

uitsluitend positieve boodschappen bevatten, derhalve geen (negatieve) boodschappen over racisme in relatie tot het Sinterklaasfeest in al haar facetten.²

1

Advocaat en projectcoördinator van het Public Interest Litigation Project van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten, namens het NJCM. Het bezwaar is ingediend in de hoedanigheid als advocaat bij de Fischer Groep in Haarlem.

2

Zie bijgevoegde Bevestigingsbrief Kennisgeving Betoging van 18 november 2016.

Cliënten zagen tijdens het gesprek geen mogelijkheid om tegen de voorwaarden in te gaan. Zonder instemming met de voorwaarden zou de betoging verboden worden.

Op de bewuste zaterdag 19 december 2016 vond het protest plaats. De politie besloot te handhaven op de in het besluit gestelde beperkingen. De protestborden met de teksten 'voor een racismevrij kinderfeest' en 'zwarte piet racisme' werden door de politie ingenomen.³

Volgens gezaghebbende juristen in Nederland en experts van Amnesty International druist de afspraak dat er 'uitsluitend positieve boodschappen' geuit mochten worden in tegen de vrijheid van meningsuiting en het recht op betoging; er is volgens hen sprake van censuur.⁴

In een reactie heeft de burgemeester laten weten de juridische verwijten, ten aanzien van de voorwaarden die zien op de inhoud van de betoging, 'flauwekul' te vinden.⁵

Context

De beslissing van de burgemeester is onderdeel van een zorgelijke trend.

Het recht op demonstratie en de daarmee samenhangende vrijheid van meningsuiting staan onder druk in Nederland. Alleen al in het afgelopen jaar zagen we zeer problematische aanhoudingen van:

- 326 Feyenoord supporters in Rotterdam,⁶
- een tiental feministen tegen Wilders in Spijkenisse⁷ en
- 200 anti Zwarte Piet demonstranten in Rotterdam.⁸

Dit zijn slechts enkele voorbeelden uit het afgelopen jaar.

Ook in eerdere jaren zagen we al de, eveneens problematische, ontwikkelingen rond:

- de aanhouding in Gouda van 90 demonstranten tegen Zwarte Piet⁹, dit terwijl de politie al uitkeek naar 'mensen met een negroïde of links georiënteerd uiterlijk'¹⁰
- het thuis bezoeken van mensen die zich hadden uitgesproken tegen AZC's door de politie¹¹

3

http://www.limburger.nl/cnt/dmf20161122_00029013/als-er-protestborden-zijn-bij-de-intocht-van-de-sint en <http://www.1limburg.nl/organisator-zwarte-piet-protest-geleen-doet-aangifte>

4

<http://www.1limburg.nl/amnesty-burgemeester-cox-pleegde-censuur-bij-protest?context=section-242>

5

http://www.limburger.nl/cnt/dmf20161122_00029013/als-er-protestborden-zijn-bij-de-intocht-van-de-sint

6

<https://www.nationaleombudsman.nl/nieuws/2016/verkeerde-beslissingen-bij-aanhouding-demonstrerende-feyenoordsupporters>

7

<http://www.rijnmond.nl/nieuws/149725/Advocaat-Aanhouding-anti-Wilders-demonstranten-onterecht>

8

<http://nos.nl/artikel/2142733-200-tegenstanders-zwarte-piet-opgepakt-in-rotterdam.html>

9

<http://www.nu.nl/sinterklaas/3929576/negentig-aanhoudingen-bij-aankomst-sinterklaas-in-gouda.html>

10

<http://www.omroepwest.nl/nieuws/2916418/Negroïde-uiterlijk-van-mensen-veroorzaakte-onrust-bij-politie-tijdens-Sinterklaasintocht-Gouda>

11

– het meerdere keren oppakken van demonstranten tegen het Koningshuis.¹²

In bijna alle bovenstaande gevallen kregen de demonstranten achteraf gelijk en excuses.

In het bijzonder willen we wijzen op de recente uitspraak van de kantonrechter van Amsterdam in de zaak rond de aanhouding en vervolging van de voorman van Pegida vanwege het tonen van afbeelding van een hakenkruis dat in de prullenbak gegooid wordt.¹³

De Amsterdamse kantonrechter bepaalde dat:

de burgemeester Pegida slechts dan het voorschrift [mocht] stellen dat zij het hakenkruis van haar logo tijdens de demonstratie afdekte - hetgeen een beperking is van het grondrecht van vergadering en betoging - indien dit diende om wanordelijkheden te bestrijden en voor zover hij daarmee de inhoud van hetgeen werd betoogd niet raakte.¹⁴

De rechter oordeelde voorts dat 'het beperkende voorschrift van de burgemeester de inhoud van de te openbaren gedachten en gevoelens raakt'.

De burgemeester had het tonen van het logo niet mogen verbieden. Ook hier dus werd de actievoerder ontslagen van alle rechtsvervolging. Het recht op demonstratie en het recht op vrijheid van meningsuiting was, net als in de andere bovengenoemde gevallen, echter al wel ingeperkt. De inperking van de vrijheid van meningsuiting en het recht op betoging kan niet meer teruggedraaid worden.

Advocaten, wetenschappers en NGO's als Amnesty International en het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) maken zich zorgen over deze ontwikkelingen.

De kwestie in Sittard-Geleen heeft tot discussie in de gemeenteraad en zelfs tot Kamervragen geleid.¹⁵ Uit de beantwoording van de Kamervragen is af te leiden dat de Minister ook betwijfelt of de burgemeester juist heeft gehandeld. De Minister wijst ook expliciet op de mogelijkheid om de beslissing van de burgemeester Sittard-Geleen bij de rechter aan te vechten.

De Nationale Ombudsman heeft zich al eerder uitgesproken over het recht op demonstratie en de vrijheid van meningsuiting.¹⁶ In het rapport uit 2007 benadrukte de Ombudsman dat beperkingen en voorwaarden aan demonstraties binnen de kaders van artikel 11 EVRM en artikel 9 van de Grondwet moeten vallen.

Eveneens zorgelijk zijn de uitkomsten van het onderzoek van het Centrum voor Openbare Orde en Veiligheid, waaruit blijkt dat voorschriften opgesteld door burgemeesters 'niet zelden een onrechtmatige inbreuk [maken] op grondrechten'.¹⁷

<http://www.rtvoost.nl/nieuws/default.aspx?nid=227824&cat=1&rubriek=1>

12

<http://www.joop.nl/nieuws/demonstreren-tegen-koningshuis-mag-weer-niet>

13

<http://www.metronieuws.nl/nieuws/binnenland/2016/09/pegida-hoofd-gepakt-wanneer-is-hakenkruis-verboden>

14

ECLI:NL:RBAMS:2016:8060

15

Kamervragen over beperkingen van het demonstratierecht (Kenmerk 2016Z22353, ingezonden 28 november 2016).

16

<https://www.nationaleombudsman.nl/nieuws/2007/demonstreren-staat-vrij>

17

Wij wijzen erop dat het recht op betoging en het daarmee gepaard gaande recht op vrijheid van meningsuiting zowel op nationaal niveau als op internationaal niveau breed verankerd zijn in ons rechtssysteem, en brede consensus genieten. Deze fundamentele rechten gelden ook, en juist, voor meningen die afwijken van de norm.

Gronden

Nationaal kader

De door de burgemeester opgelegde beperkingen hebben betrekking op de inhoud van de protestactie, en het besluit druist daarmee in tegen de vrijheid van meningsuiting en het daarmee samenhangende recht op betoging.

Het idee van een demonstratie is dat je gehoord moet kunnen worden, zonder dat er aan de inhoud van hetgeen je wil uiten eisen kunnen worden gesteld.

Artikel 2 van de Wet Openbare Manifestaties (WOM) bepaalt dat beperkingen aan het recht op betoging slechts aangewend kunnen worden ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden.

Artikel 6 WOM stelt dat de burgemeester tijdens een betoging aanwijzingen kan geven, die degenen die deze houden of daaraan deelnemen in acht moeten nemen.

Echter, bij het geven van dergelijke aanwijzingen mag de burgemeester zich niet bemoeien met de inhoud van een demonstratie. Een voorschrift, beperking of verbod kan geen betrekking hebben op de inhoud van de demonstratie (artikel 5 lid 3 WOM), en de burgemeester mag ook geen gegevens verlangen over de inhoud van de te openbaren gedachtes of gevoelens (artikel 4 lid 3 WOM).

Het besluit is dan ook in strijd met de WOM.

Recht tot vergadering en betoging in Grondwet en mensenrechten

Het recht tot vergadering en betoging is verankerd in onze Grondwet in artikel 9. Hierbij geldt dat beperkingen slechts betrekking mogen hebben op de bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden (artikel 9 lid 2 GW).

Op vergelijkbare wijze is het recht op vreedzame vergadering en vrijheid van vereniging vastgelegd in het artikel 11 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). En net als in onze Grondwet bepaalt artikel 11 van het EVRM lid 2 dat er geen andere beperkingen opgelegd mogen worden dan 'die bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, voor de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen'.

Voorschriften mogen dus nooit gaan over de inhoud van een demonstratie. De beslissing is in strijd met het recht tot vergadering en betoging, zoals onder andere vastgelegd in de Grondwet en het EVRM.

Vrijheid van meningsuiting

Het recht op vreedzame vergadering en vrijheid van vereniging is onlosmakelijk verbonden met het recht op vrijheid van meningsuiting. Ook dit recht is breed verankerd in zowel de Grondwet als in het EVRM.

Artikel 7 van de Grondwet stelt bovendien dat 'voor het openbaren van gedachten en gevoelens [...] niemand voorafgaand verlot nodig [heeft] *wegens de inhoud daarvan*, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet' (artikel 7 lid 2 GW, cursivering toegevoegd).

In het EVRM staat in artikel 10 dat een ieder recht heeft op het uiten van zijn of haar mening zonder inmenging van openbaar gezag.

Artikel 10 EVRM kent vergelijkbare beperkingen als het artikel 11 en de Grondwet. In beide gevallen geldt dat inhoudelijke beperkingen niet zijn toegestaan.

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) stelt bovendien dat het recht op vrijheid van vreedzame vergadering en vrijheid van vereniging (artikel 11) ook geïnterpreteerd moet worden in het licht van de vrijheid van meningsuiting (artikel 10). Het recht op vrije meningsuiting is een van de doelstellingen van het recht op vreedzame vergadering,¹⁸ en ook gedachtes, gevoelens en ideeën die beledigen, choqueren en onrust zaaien mogen worden geuit.¹⁹ Artikel 11 EVRM beschermt daarmee ook het recht op betogen van hen wiens mening ergernis of agressie op kan wekken.

De wens van de burgemeester 'geen debat te willen in een kinderfeest'²⁰ druist dan ook in tegen internationaal vastgelegde en door Nederland erkende normen.

Een overheid dient neutraal en onpartijdig te zijn ten aanzien van betogingen. Dat de inhoud van een betoging minder populair is mag geen reden zijn deze beperkingen op te leggen. Het EHRM stelt in het arrest Barankevich/Rusland:

It would be incompatible with the underlying values of the Convention if the exercise of Convention rights by a minority group were made conditional on its being accepted by the majority. Were it so a minority group's rights to freedom of religion, expression and assembly would become merely theoretical rather than practical and effective as required by the Convention.²¹

De beslissing is dan ook in strijd met het recht op de vrije meningsuiting, zoals vastgelegd in de Grondwet en het EVRM.

IVBPR

Ook het Internationaal Verdrag inzake Burger- en Politieke Rechten (IVBPR) is in Nederland ondertekend en geratificeerd. Alle Nederlandse overheidsinstanties, dus ook de burgemeesters, zijn gebonden aan dit internationale verdrag, dat wereldwijd brede consensus geniet.

Het IVPBR erkent het recht van vreedzame vergadering (Artikel 21). De Speciale VN-rapporteur legt het begrip vergadering ruim uit:

an assembly is an intentional and temporary gathering in a private or public space for a specific purpose. It therefore includes demonstrations, inside meetings, strikes, processions, rallies or even sit-ins.²²

18

B. Roorda, *Het recht om te demonstreren. Een vergelijkende studie naar de betogingsvrijheid in Nederland, Duitsland en Engeland vanuit internationaalrechtelijk perspectief*, Den Haag: Boom juridisch 2016, p. 90.

19

Idem.

20

<http://www.1limburg.nl/amnesty-burgemeester-cox-pleegde-censuur-bij-protest?context=section-242>

21

EHRM 26 juli 2007, appl. nr. 10519/03 (Barankevich/Rusland), r.o. 30-31, zoals ook aangehaald in B. Roorda, *Het recht om te demonstreren*, p. 90.

22

Een tijdelijke bijeenkomst met een specifiek doel is dus ook een vergadering. Daarmee beschermt artikel 21 IVBPR ook demonstraties, stakingen, processies, bijeenkomsten, en zelfs sit-ins. Artikel 19 lid 1 van het IVBPR bepaalt dat iedereen het recht heeft op zijn of haar mening zonder inmenging.

Conclusie

Demonstreren is een grondrecht, net als het daarbij verkondigen van je mening. De voorwaarde gesteld door de burgemeester in de brief van 18 november 2016 dat 'de communicatiemiddelen uitsluitend positieve boodschappen [zullen] bevatten, derhalve geen (negatieve) boodschappen over racisme in haar relatie tot het Sinterklaasfeest in al haar facetten', komt neer op censuur. En dit is dan ook in strijd met bovengenoemde artikelen.

Het feit dat cliënten tijdens het gesprek geen bezwaar gemaakt hebben tegen de door de burgemeester opgestelde voorwaarden doet niets af aan het feit dat deze niet rechtsgeldig waren.

De voorwaarde had niet gesteld mogen worden. De beslissing is onzorgvuldig, onjuist en in strijd met de wet, de Grondwet en de mensenrechten.

Ik verzoek u om die reden het bezwaar gegrond te verklaren.

Hoogachtend,

Jelle Klaas